

Uveljavljanje
pravic intelektualne lastnine v EU:
rezultati na meji EU in
notranjem trgu EU v letu 2022

November
2023

**Uveljavljanje pravic intelektualne lastnine v EU:
rezultati na meji EU in notranjem trgu EU v letu 2022**

Povzetek

GD TAXUD in urad EUIPO sta se leta 2020 dogovorila, da bosta vsako leto skupaj objavila letni dokument, v katerem bosta predstavila prizadevanja in delo, ki so ga opravili vsi organi na področju uveljavljanja pravic intelektualne lastnine na meji in notranjem trgu. Tretja izdaja vsebuje podatke o zadržanih blaga, ki krši pravice intelektualne lastnine, v letu 2022.

Dokument s povzetkom dejanskega stanja z naslovom „Uveljavljanje pravic intelektualne lastnine v EU: rezultati na meji EU in notranjem trgu EU v letu 2022“ je nastal na podlagi podatkov o zadržanih na meji EU, ki so jih sporočili carinski organi 27 držav članic ⁽¹⁾ prek vseevropskega informacijskega sistema proti ponarejanju in piratstvu (COPIS) ⁽²⁾, ter podatkov o zadržanih na notranjem trgu, ki so jih sporočili organi kazenskega pregona iz 24 od 27 držav članic EU ⁽³⁾ prek portala za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine (IPEP). Njegov cilj je zagotoviti koristne informacije za pomoč pri analizi kršitev pravic intelektualne lastnine v EU in razvoju ustreznih protiukrepov. S širšega vidika naj bi oblikovalcem politike EU zagotovilo podatke za oblikovanje dokazne podlage za prednostne naloge in politike.

⁽¹⁾ V lanskem dokumentu [Uveljavljanje pravic intelektualne lastnine v EU: rezultati na meji EU in notranjem trgu EU v letu 2021](#) podatki o zadržanih, ki jih je na meji EU izvedla Grčija, niso bili predloženi v potrebnem časovnem okviru, ki bi omogočal njihovo vključitev v poročilo. V najnovjšem poročilu so ti podatki za leto 2021 sedaj vključeni, zaradi česar je prišlo do neskladja med podatki za leto 2021, predstavljenimi v prejšnjem poročilu, in posodobljenimi podatki v letošnjem dokumentu.

⁽²⁾ V skladu z veljavno carinsko zakonodajo EU (in zlasti Uredbo (EU) št. 608/2013) je COPIS vseevropski informacijski sistem proti ponarejanju in piratstvu, ki vsebuje vse zahteve za ukrepanje in vsa zadržanja.

⁽³⁾ Zaradi jedrnatosti bo del notranjega trga EU, ki ustreza posamezni državi članici, naveden kot nacionalni trg države članice. Tako kot v prejšnjih letih evidenc o zadržanih na nacionalnem trgu niso dali na voljo avstrijski in nemški organi pregona, prvi zato, ker v skladu z njihovimi predpisi policija na nacionalnem trgu nima možnosti zadržanja blaga po uradni dolžnosti, drugi pa zato, ker se še niso pridružili mreži za predložitev podatkov. Poleg tega še vedno manjkajo podatki o zadržanih na nacionalnem trgu za leto 2022 iz Luksemburga, čeprav zaradi skupnega obsega zadržanj njihova nerazpoložljivost v letu 2022 v nobenem trenutku ne vpliva na splošno sliko trendov.

Zadržanja na meji EU v letu 2022

Letno število zadržanj ⁽⁴⁾ blaga na meji EU, glede katerega je obstajal sum s strani carinskih organov, da krši pravice intelektualne lastnine, se je v letu 2022 v primerjavi s predhodnim letom zmanjšalo za 15 % (s približno 75 000 primerov v letu 2021 na približno 63 000 primerov v letu 2022). Tudi število začelih postopkov je padlo, in to za 21 %, z več kot 125 000 v letu 2021 na približno 99 000 v letu 2022, število zadržanih izdelkov pa se je zmanjšalo za 43 % (z več kot 42 milijonov v letu 2021 na približno 24 milijonov v letu 2022, kar je celo manj kot v letu omejitvenih ukrepov zaradi bolezni covid-19 v letu 2020). Ne glede na to je ocenjena vrednost zadržanih izdelkov narasla za 11 % (s približno 847 milijonov EUR na približno 943 milijonov EUR).

Leta 2022 se razvrstitev glavnih opredeljenih kategorij zadržanih izdelkov ni spremenila, saj so cenejši izdelki po količini še vedno prevladovali nad dražjimi, čeprav so se njihovi deleži zmanjšali. Dejansko so na vrhu seznama zadržanih izdelkov ostale skoraj iste podkategorije – *embalaža, igrače, oblačila, druge pijače; etikete, oznake in nalepke* –, sicer z manjšimi količinami in deleži kot prejšnje leto, vendar, kot je že bilo omenjeno, z večjo skupno ocenjeno vrednostjo. Znatno povečanje ocenjene vrednosti posameznega izdelka, zlasti nekaterih najdražjih kategorij, je poleg premika v košarici zadržanih izdelkov proti splošno dražjim kategorijam razlog, zakaj se je skupna ocenjena vrednost kljub skupnemu znatnemu zmanjšanju števila zadržanih izdelkov rahlo povečala.

Z vidika števila postopkov so bile najpogostejše podkategorije izdelkov običajni potrošniški izdelki: *oblačila* in *obutev*, vključno s *športnimi copati* in *čevlji, ki niso predvideni za šport*, tako kot leta 2021, ter – s še večjo prisotnostjo kot v prejšnjem letu – luksuzni izdelki, kot so *torbe, torbice in denarnice, oblačilni dodatki, nakit* in *ročne ure*. Po številu zadržanih izdelkov so bile na prvih osmih mestih opredeljene podkategorije, v katerih je enota izdelka običajno manjša po velikosti in vrednosti ter se večinoma prevažajo v večjih pošiljkah, na primer v zabojnikih: *embalaža, igrače, etikete, oznake in nalepke* in *dodatki za mobilne telefone*. Podkategorija z največjim številom zadržanih izdelkov je bila *embalaža*. Ta kategorija ima negativen učinek zaradi možnega multiplikativnega učinka na proizvodnjo več ponarejenih izdelkov in je lahko še nevarnejša v kombinaciji z *etiketami, oznakami in nalepkami*, ki so leta 2022 uvrščene na peto mesto. Z vidika ocenjene vrednosti zadržanih izdelkov so na vrhu seznama luksuzni izdelki, ki so kopija pristnih izdelkov z visoko vrednostjo na enoto na

⁽⁴⁾ Vsako zadržanje se poimenuje primer, ki lahko vključuje več posameznih izdelkov, v količini od enega do več milijonov, in lahko zajema različne kategorije izdelkov in različne imetnike pravic. Carinski organi bodo začeli postopek zoper vsakega posameznega imetnika pravic, ki je vključen v primer.

domačem maloprodajnem trgu (predvsem zaradi njihove znamke), kot so *ročne ure, oblačila, torbe, torbice in denarnice, čevlji, ki niso predvideni za šport, in nakit*.

Po izvoru izdelkov, ki so kršili pravice intelektualne lastnine in so vstopili v EU, je iz količin razvidno, da prevladuje Kitajska, sledita pa ji Turčija in Hongkong (Kitajska). Kitajska je v večini kategorij izdelkov prevladujoča država porekla. Poleg tega je ob upoštevanju ugotovljenega ⁽⁵⁾ zadržanega blaga, ki krši pravice intelektualne lastnine, kategorija najpogosteje zadržanega blaga s poreklom na Kitajskem *embalaža*. Med blagom, ki prihaja iz Turčije, kot najbolj zadržana vrsta izdelkov prevladujejo *oblačila*, med blagom, ki prihaja iz Hongkonga (Kitajska), pa so najpogosteje zadržana kategorija *dodatki za mobilne telefone*.

Z vidika načina prevoza blaga se največ zadržanj v letu 2022 še vedno nanaša na blago, poslano po navadni in hitri pošti ⁽⁶⁾. V skladu s trendom iz zadnjih nekaj let se je število primerov zadržanja blaga, prepeljanega po pošti, zmanjšalo, trend naraščanja števila primerov zadržanja blaga, prepeljanega po hitri pošti, pa se je ustavil. Z vidika števila ponarejenih izdelkov predstavljajo zadržanja v pomorskem in cestnem prevozu še vedno večino vseh zadržanih izdelkov. Delež zadržanj, ki vključujejo storitve hitre pošte, se je povečal (in presegel delež zračnega prevoza), delež zračnega in cestnega prevoza pa se je zmanjšal.

Kar zadeva vrste pravic intelektualne lastnine, ki jih krši zadržano blago, so blagovne znamke (Evropske unije, nacionalne in/ali mednarodne) še vedno najpogosteje kršena vrsta pravic intelektualne lastnine.

Izdelki, o katerih so poročali, da so bili zadržani na meji EU zaradi kršitve pravic intelektualne lastnine, so le del primerljivega blaga, uvoženega iz tretjih držav v države članice EU. Razmerje med prijavljenimi zadržanji ponarejenih izdelkov na mejah EU in skupnim številom enakovrednega uvoženega blaga, ki prečka te meje, kaže, ali zadržanja dohajajo trgovino oziroma ali ponaredki krepijo svoj pomen (ali delež) v razmerju do trgovine ⁽⁷⁾. Pomen (ali delež) ponaredkov v razmerju

⁽⁵⁾ Podkategorije opredeljenih izdelkov izključujejo kategorijo „*drugi izdelki*“.

⁽⁶⁾ Poštne storitve in storitve hitre pošte so načini prevoza, pri katerih se lahko uporabljajo različni načini prevoza (npr. zračni, cestni, pomorski itd.). Vendar se za namene tega poročila štejejo za način prevoza. Preostali načini prevoza (zračni, cestni, pomorski itd.) kot taki izključujejo blago, prepeljano v okviru poštних storitev in storitev hitre pošte (npr. blago, prepeljano po zraku v okviru storitve hitre pošte, se šteje za hitro pošto in ne za zračni prevoz).

⁽⁷⁾ Na zadevnem področju: razred izdelkov, EU kot celota, ena država članica uvoznica itd.

do svetovne trgovine je lahko posledica bodisi tega, da se organi pregona EU prednostno osredotočajo na boj proti ponarejanju, bodisi morebitnega povečanja števila kršitev pravic intelektualne lastnine kot celote, na primer zato, ker so za kršitelje kazniva dejanja s področja intelektualne lastnine v smislu glob in kazni cenejša, ali nazadnje morda zaradi povečanega povpraševanja po ponaredkih.

Iz podatkov je razvidno, da je bilo leta 2022 na meji EU zadržanih za približno 0,44 EUR ponarejenega blaga na 1 000 EUR enakovrednega uvoženega blaga. Niz razmerij kaže, da se je delež zadržanega blaga v celotni trgovini med letoma 2019 in 2020 povečal, vendar je leta 2021 padel na vrednost razmerja iz leta 2019, leta 2022 pa še bolj. Zato se je pomen (ali delež) ponaredkov ob koncu tega štiriletnega obdobja zmanjšal.

Kar zadeva kategorije izdelkov, je število zasegov ponarejenih *živil, alkoholnih in drugih pijač ter oblačilnih dodatkov* in v manjšem obsegu ponarejenih *torb, torbic, denarnic ter električne/elektronske in računalniške opreme* naraščalo hitreje od trgovine s tem blagom (kar nekako kaže na vse večji pomen teh ponaredkov v trgovini), medtem ko je bil porast zasegov ponarejenih *sončnih očal in drugih očal, čevljev in igrač, iger in športnih izdelkov* počasnejši od celotne trgovine, kar nekako kaže na zmanjševanje pomena ponaredkov v teh kategorijah blaga.

Zadržanja na notranjem trgu EU v letu 2022

Trend gibanja števila zadržanih izdelkov, ki kršijo pravice intelektualne lastnine, na notranjem trgu EU se je leta 2022 v primerjavi s predhodnim letom povečal. Glede na podatke, ki so jih sporočili policija, carinski organi in organi za nadzor trga, je bilo število zadržanih izdelkov, ki kršijo pravice intelektualne lastnine, o katerem so poročali leta 2022 (67 milijonov), za približno 14 milijonov višje kot v letu 2021 (53 milijonov), kar pomeni skoraj 26-odstotno letno povečanje. Navkljub temu povečanju števila zadržanih izdelkov se je ocenjena vrednost teh izdelkov (približno 1 226 milijonov EUR) zmanjšala za 27 milijonov EUR, kar pomeni približno 2-odstotno letno zmanjšanje zaradi znatnega premika v košarici zadržanih podkategorij k cenejšim izdelkom.

Glede na število zadržanih izdelkov in njihovo ocenjeno vrednost je prvih šest držav članic na lestvici v letu 2022 na notranjem trgu predstavljalo več kot 97 % vseh zadržanj. Na lestvici vodi Italija z več kot 63 % skupnega števila zadržanih izdelkov in skoraj 55 % skupne ocenjene vrednosti. Med šestimi najvišje uvrščenimi državami po številu in ocenjeni vrednosti zadržanih izdelkov so še

Španija, Francija, Nizozemska in Madžarska, sledita pa jim Bolgarija po številu zadržanih izdelkov in Grčija po njihovi ocenjeni vrednosti.

Med prvimi petimi podkategorijami izdelkov so po številu izdelkov, o katerih so poročali, da so bili zadržani na notranjem trgu EU, na prvem mestu *igre*, sledijo pa jim *cigarete*, *embalaža* in *igračice* ter nekaj manj *posneti CD-ji/DVD-ji*. Glede na ocenjeno vrednost izdelkov sta na vrhu seznama dve podkategoriji, *igre* in *nakit*, tem pa sledijo *torbe*, *torbice* in *denarnice*, *oblačila* in *čevlji*, ki niso namenjeni za šport.

Tudi v obravnavanem letu so na notranjem trgu EU najbolj kršena vrsta pravic intelektualne lastnine blagovne znamke, tem pa tokrat tesno sledijo avtorske pravice (49 % oziroma 45 % zadržanih izdelkov). Na notranjem trgu so bile kršene tudi druge vrste pravic, kot so modeli (približno 5 % zadržanih izdelkov) in patenti (približno 0,03 %).

Podatki o skupnih zadržanjih v letu 2022: zbirni podatki na meji EU in na notranjem trgu EU

Leta 2022 je bilo v EU zadržanih in ne danih na trg približno 86 milijonov ponarejenih izdelkov ⁽⁸⁾. To pomeni zelo majhno, manj kot 2-odstotno zmanjšanje števila izdelkov, prijavljenih kot zadržanih in nesproščenih, v primerjavi z letom 2021 (87 milijonov izdelkov). Več kot 78 % teh izdelkov je bilo zadržanih na notranjem trgu, preostali pa na meji EU.

Ocenjena vrednost ponarejenih izdelkov, zadržanih v EU, je znašala približno dve milijardi EUR. Ta vrednost je kljub (majhnemu) zmanjšanju števila izdelkov za 3 % višja od vrednosti, evidentirane v prejšnjem letu. V letu 2022 so skoraj 60 % skupne vrednosti zadržanih izdelkov predstavljala zadržanja na notranjem trgu, preostali delež vrednosti pa je izhajal iz zadržanj na meji EU. Ti deleži so podobni tistim iz preteklih let.

Zgornji prikaz majhnih razlik med leti v skupnem številu zadržanj izhaja iz izravnave večjih razlik med leti v zadržanjih na meji EU in na notranjem trgu EU. Razlike v količini in ocenjeni vrednosti blaga,

⁽⁸⁾ Podatki o skupnem številu zadržanj se ne ujemajo povsem natančno s seštevkom zadržanj na meji EU in notranjem trgu EU, saj ponarejeno blago, ki je bilo zadržano na meji EU, vendar pozneje sproščeno, v združenih podatkih ni evidentirano.

zaseženega na meji EU, so bile namreč skoraj izravnane z domala enakovrednimi razlikami v nasprotni smeri za blago, zaseženo na notranjem trgu EU.

Deset držav članic z največjim številom prijavljenih zadržanj je predstavljalo več kot 96 % skupnega obsega zadržanj in več kot 94 % skupne ocenjene vrednosti zadržanj. Italija je imela največji posamični delež glede obsega, in sicer več kot 50 % skupnega števila zadržanih izdelkov in več kot 33 % skupne vrednosti zadržanih izdelkov EU.

Na splošno je bilo pet najpogostejših podkategorij ugotovljenih zadržanih izdelkov glede na število zadržanih izdelkov v celotni EU naslednjih: *igre, embalaža, igrače, cigarete* in *posneti CD-ji/DVD-ji*. Teh pet podkategorij je predstavljalo več kot 72 % evidentiranih izdelkov. Glede na ocenjeno vrednost evidentiranih izdelkov so bili med podkategorijami opredeljenih izdelkov na prvem mestu *ročne ure, oblačila, torbe, torbice in denarnice, nakit* ter *igre*. Teh pet podkategorij je predstavljalo več kot 64 % ocenjene vrednosti zadržanj, evidentiranih v letu 2022.

*Uveljavljanje pravic intelektualne lastnine v EU:
rezultati na meji EU in notranjem trgu EU v letu 2022*